

**NEJDŮLEŽITĚJŠÍ
NA PŘÍBĚHU NENÍ,
ODKUD JE VYPRÁVĚN,
ALE KDO HO VYPRÁVÍ.**

Narodil se v haličském městě Brody poblíž Lvova. Rozpad Rakouska-Uherska pro něj znamenal těžký otřes, s nímž se nikdy úplně nesmířil. I v pařížském exilu byl velmi činný, trpěl ale depresemi a podléhal alkoholu. Při jeho pohřbu na katolickém hřbitově vznikl konflikt mezi rakouskými loajalisty, židy a komunisty, kteří ho všichni pokládali za svého člověka. Jeho romány (*Job. Román prostého člověka, Pochod Radeckého*) byly přeloženy do řady jazyků i zfilmovány.

FRANTIŠEK GELLNER (1881–1914)

Básník, satirik, prozaik, fejetonista, dramatik, karikaturista, grafik, malíř a představitel generace anarchistických buřičů. Přispíval do českých i zahraničních novin a aktivně se účastnil také politického života. Ve svých básnických sbírkách (*Po nás at' přijde potopa!, Radostí života*) prošel cestou od lyriky přes mravní deziluzi ke skeptické vyrovnanosti. Přestože nebyl zdravý, narukoval na haličskou frontu. Od 13. září 1914 byl u svého pluku veden jako nezávěsný.

GEORG TRAKL (1887–1914)

Rakouský expresionistický lyrický básník. Jeho díla jsou ovlivněna dekadencí, vynikají bohatou symboličností obrazů a jsou základem rakouské poezie 20. století. Vystudoval farmacii ve Vídni a byl vyslán jako zdravotník do města Grodek na polsko-ukrajinských hranicích. Hrůzy války jej uvrhly do deprese a pokusil se zastřelit. Byl zachráněn, ale v nemocnici spáchal sebevraždu předávkováním se kokainem, který byl tehdy užíván jako anestetikum.

IVAN OLBRACHT (1882–1952)

Český spisovatel, publicista, novinář. Syn spisovatele Antala Staška, vlastním jménem Kamil Zeman. Roku 1921 vstoupil do KSČ a začal psát do *Rudého práva*. Za protektorátu působil v odboji a byl dvakrát vězněn. Od roku 1931 pobýval na Podkarpatské Rusi, kde mimo jiné čerpal materiál pro své povídky. Založil zde Komitét pro záchranu pracujícího lidu Podkarpatské Rusi, do kterého se přihlásilo mnoho osobností kulturního světa. Zde také napsal knihu *Nikola Šuhaj loupežník*, kterou se inspiroval slavný muzikál i film *Balada pro banditu*.

Česká právnička a politička. Jejím celoživotním vzorem byl T. G. Masaryk a jeho program humanitní demokracie. Vstoupila do národně socialistické strany, angažovala se v ženském hnutí. Zapojila se do protinacistického odboje, byla zatčena gestapem a odsouzena. Její malou dceru vychovávali parodiče. Po válce se stala poslankyní a jako demokraticky orientovaná politička byla po únoru 1948 zbavena svých funkcí. Stala se hlavní postavou uměle vykonstruovaného monstrprocesu, v němž byla odsouzena za údajnou velezradu a špionáž k trestu smrti. Den její popravy se stal Dnem památky obětí komunistického režimu.

MILAN KUNDERA (1929–2023)

Prozaik, esejista a dramatik. Nejprve se zařadil mezi nadějně komunistické autory, v šedesátých letech už ale patřil k odpůrcům režimu. V roce 1968 byl zfilmován jeho román *Žert*, film ihned putoval do trezoru. Emigroval do Francie a své texty psal nadále jen francouzsky. Jeho knihy (*Nesnesitelná lehkost bytí, Nesmrtelnost a Směšné lásky*) patří mezi nejčastěji překládaná česká díla na světě. S bývalou vlastní udržoval jen sporadické styky a mnohá díla u nás stále nevyšla, neboť je odmítl zpřístupnit k překladu. Roku 2022 věnoval svou obsáhlou osobní knihovnu Moravské zemské knihovně v rodném Brně.

VÁCLAV HAVEL (1936–2011)

Spisovatel a dramatik, zakladatel Charty 77, vůdčí osobnost politických změn v listopadu 1989, poslední prezident Československa a první prezident České republiky. Je známý jako autor ceněných divadelních her (*Zahradní slavnost, Vyrozumění, Ztížená možnost soustředění*), ale také jako předseda Klubu nezávislých spisovatelů a člen Klubu angažovaných nestraníků. Za své občanské postoje byl třikrát uvězněn. Svými postoji v letech totality získal postavení uznávané morální autority. Za své literární dílo, za smýšlení a celoživotní úsilí o dodržování lidských práv obdržel řadu státních vyznamenání, mezinárodních cen a čestných doktorátů.

RYSZARD SIWIEC (1909–1968)

Narodil se v Haličské Dębicy, rodina se později přestěhovala do Lvova. Když byla západní část

Polska obsazena německou armádou, zapojil se do odboje. S manželkou Marií měl pět dětí. Zastával konzervativní hodnoty, které vycházely z národních a křesťanských tradic. Dne 8. září 1968 se na varšavském Stadionu Desetiletí polil rozpouštědlem a zapálil na protest proti účasti polských jednotek na okupaci Československa.

VASYL OMEJLANOVYČ MAKUCH (1927–1968)

Narodil se na území polského Lvovského vojvodství. Vstoupil do řad Ukrajinské povstalecké armády (UPA), kde sloužil v rozvědce pod krycím jménem Mykola. Během bojů byl postřelen a zajat NKVD. Prošel krutými výslechy ve Lvovské věznici a odpykal si deset let nucených prací v sibiřských táborech. Po propuštění se nadále věnoval politické činnosti. Dne 5. listopadu 1968 se v Kyjevě na Chreščatyku polil benzínem a zapálil na protest proti okupaci a rusifikaci Ukrajiny sovětským režimem a proti invazi do Československa.

JAN PALACH (1948–1969)

Student Filozofické fakulty UK se 16. ledna 1969 zapálil na Václavském náměstí v Praze. Svým šokujícím činem chtěl vyburcovat domácí veřejnost z rezignace, do které se začala propadat šest měsíců po srpnové okupaci Československa. Palachův protest měl mimořádný ohlas nejen v domácím prostředí, ale i v zahraničí. Dodnes je jeho jméno známé po celém světě.

JAN ZAJÍC (1950–1969)

Po smrti Jana Palacha se účastnil studentských protestů. Vzhledem k tomu, že se k jeho následování neodhodlal „jiný z vysokoškoláků“, jak očekával na základě prohlášení v Palachově dopisu, 25. února 1969 se v jednom z domů na pražském Václavském náměstí polil hořlavinou a zapálil. Zemřel na místě, aniž se mu podařilo vyběhnout z budovy ven.

JÁCHYM TOPOL (1962)

Básník, prozaik, dramatik, novinář, hudebník. Vnuč spisovatele Karla Schulze a syn básníka a dramatika Josefa Topola. Od počátku osmdesátých let působil jako textař a zpěvák skupin Národní třída a Psí vojáci, kterou vedl jeho bratr Filip. Spoluzaložil časopis *Revolver revue*, při-

spíval do týdeníku *Respekt* a *Lidových novin*. Je autorem mnoha knih básní a románů. Získal řadu literárních ocenění doma i v zahraničí. Podílel se na činnosti Knihovny Václava Havla.

OXANA ZABUŽKO (1960)

Básnířka, esejistka, spisovatelka a kritička. Ve své vědecké tvorbě se zaměřuje na významné osobnosti ukrajinské klasické literatury – Tarase Ševčenko, Ivana Franka a Lesju Ukrajinku. Přednášela na Harvardu a Pittsburské univerzitě. Ve své prozaické tvorbě používá postmoderní, postkoloniální a feministické literární postupy. Proslavila se provokativně pojmenovaným románem *Polní výzkum ukrajinského sexu*, který byl přeložen do řady evropských jazyků. Získala polskou literární cenu Angelus za román *Muzeum opuštěných tajemství*.

JURIJ ANDRUCHOVYČ (1960)

Spisovatel, básník, překladatel, rockový hudebník a performer. Žije v rodném Ivano-Frankivsku v Haliči. Vystudoval žurnalistickou fakultu ve Lvově. Spoluzaložil literární skupinu Bu-Ba-Bu (Burleska-Bordel-Bufonáda). Roku 2014 napsal *Prohlášení Jurije Andruchovyče k evropským občanům*, které popisuje vývoj situace na Ukrajině při protivládních protestech proti prezidentu Viktoru Janukoviči. Napsal román *Moskoviáda*, který lze číst jako unikátní popis rozkladu ve své době už nemohoucího těžkopádného sovětského impéria.

„FORMULÍ LIDSKOSTI JE PAMĚŤ PLUS NADĚJE. POSTAČÍ JENOM TYTO DVĚ VELMI LIDSKÉ SCHOPNOSTI, JIMIŽ SE HALÍME V PRÁZDNOTĚ. OTEVŘENOST – TO JEDINÉ NÁM ZBÝVÁ, ABYCHOM NACHÁZELI JAKÉS TAKÉS POROZUMĚNÍ S JINÝMI, SE VŠÍM, CO JE KOLEM NÁS A UVNITŘ NÁS. OTEVŘENOST ŽIVOTU, OTEVŘENOST SMRTI, OTEVŘENOST MINULOSTI A OTEVŘENOST BUDOUCNOSTI.“

Jurij Andruchovyč: *Středovýchodní revize*

SIMONA PETRŮ

ZAPOMENUTOU CESTOU PRAHA—LVOV

REŽIE
DRAMATURGIE
SCÉNOGRAFICKÁ SPOLUPRÁCE
PROJEKCE
HUDBA

HRAJÍ

OREST PASTUCH
SIMONA PETRŮ
ADAM PITRA
JASMINA KRYVUŠENKO
KOLEKTIV

EVA SALZMANNOVÁ
KRISTÝNA JEDLIČKOVÁ
VERONIKA POZNIAK
JIŘÍ CHADRABA
TOMÁŠ DALECKÝ
RADEK MELŠA

JE TO JEN NĚCO MÁLO PŘES STO LET, KDY BYLY PRAHA A LVOV SOUČÁSTÍ MNOHONÁRODNOSTNÍ ŘÍŠE, RAKOUSKA-UHERSKA. MONARCHIE VTISKLA OBĚMA MĚSTŮM DO TVÁŘÍ PODOBNÉ RYSY A JEJÍ ROZPAD PAK ODSTARTOVAL BOJ ČESKÉHO I UKRAJINSKÉHO NÁRODA O VLASTNÍ NEZÁVISLOU EXISTENCI. EXISTENCI, KTEROU SPOJUJE PAMĚŤ NÁRODŮ STŘEDOEVROPSKÉHO PROSTORU. MULTIETNICKÁ A MULTIKULTURNÍ MINULOST SE STALA SPO-

LEČNOU ZKUŠENOSTÍ MASOVÉHO VRAŽDĚNÍ A VYHÁNĚNÍ, ÚTLAKŮ A PERZEKUCÍ, OKUPACÍ, ČISTEK A TOTALIT. PRAHA – SRDCE EVROPY, A LVOV – „TAJNÉ HLAVNÍ MĚSTO UKRAJINY“ LEŽÍCÍ TĚMĚŘ PŘESNĚ V ZEMĚPISNÉM STŘEDU KONTINENTU, JSOU VŠAK STÁLE SOUROZENCI. NEPŘESTÁVAJÍ VĚŘIT V SUVERENITU SVÝCH NÁRODŮ A S NADĚJÍ HLEDĚT DO BUDOUCNOSTI. DOUFEJME, ŽE NADÁLE SPOLEČNĚ.